

**การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4**
**The Outcome-Oriented Budget Administration of the School Administrators
under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 4**

สุวัฒน์ ศิริชัย¹
รศ. ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2554 แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 44 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 79 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 12 คน รวม 135 คนได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4
 - 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไม่แตกต่างกัน
 - 2.2 ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไม่แตกต่างกัน
 - 2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการวางแผนงบประมาณและด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

¹ นักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

This study aimed to 1) investigate the state and problems in administering the outcome-oriented budget of the administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 4, 2) compare the state and problems in administering the outcome-oriented budget of the administrators, and 3) find out the guidelines in developing the administration of the outcome-oriented budget of the administrators. A total of 135 respondents working for Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 4 in 2011 academic year including 44 administrators from small-sized schools, 79 from medium-sized schools, and 12 from large-sized schools, selected by means of a simple random sampling method, were employed as the sample group of the study. A 5-point rating scale survey questionnaire was used in data collection. Means, percentage, standard deviation, t-test and F-test were used in data analysis.

The research findings were as follows:

1. The state of the administration of the outcome-oriented budget of the administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 4 was found to be at a moderate level.

2. The comparison of the state of administration of the outcome-oriented budget of the administrators were found as follows:

2.1 The administrators differing in gender were found not to differently view the state of administration of the outcome-oriented budget of the administrators at a significant level.

2.2 Those differing in educational level were found not to differently view the state of administration of the outcome-oriented budget of the administrators at a significant level.

2.3 Those working in school with different size were found to differently rate the state of administration of the outcome-oriented budget of the administrators at level .05 of significance.

Keyword : The Outcome-Oriented Budget

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพในด้านงบประมาณได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษาแต่ละแห่งแบบวงเงินรวมหรือเงินก้อน (Block Grant) เป็นรายหัวตามจำนวนนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงบประมาณอย่างมีอิสระ คล่องตัว สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งกำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี โดยที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน จากทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความจำเป็นและความเหมาะสม และให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้สถานศึกษา

สามารถจัดสรรค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ได้ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด โดยคณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2551 กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะลดภาระค่าครองชีพของประชาชน และให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ โดยให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม โดยดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ต่อเนื่องในปีการศึกษา 2553 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553 : 1-4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีสถานศึกษาจำนวน 148 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 13 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 53 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 82 โรงเรียน สถานศึกษาแต่ละแห่งได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐเป็นรายหัวต่อจำนวนนักเรียน รวมทั้งเงินสนับสนุนอื่น ๆ ซึ่งมีจำนวนที่ไม่เท่ากัน รวมถึงงบประมาณ ที่ได้มาจากการระดมทรัพยากรหรือการจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณ การพิจารณาเลือกกิจกรรมที่มีความสำคัญก่อนหลัง การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม การกำหนดระบบปฏิบัติงาน ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การควบคุมดูแล และการตรวจสอบภายในที่ชัดเจน จะช่วยให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และเนื่องจากระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นระบบที่เชื่อมโยงกับการบริหารจัดการทรัพยากร การเงิน บัญชี และพัสดุ ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของงานหรือพันธกิจขององค์กร มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน จึงถือเป็นแนวทางที่จะช่วยประกันความเสี่ยงในการนำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

จากรายงานการตรวจสอบภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ประจำปี 2553 พบว่า การจัดการด้านการเงิน บัญชี และพัสดุของสถานศึกษายังไม่เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณนั้นจะปรากฏอยู่หลายลักษณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับแนวทางการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพสูงสุดคือ ใช้นิยมน้อย ได้งานมาก ประหยัด ทันเวลา และไม่ผิดระเบียบกฎหมาย และนับวันปัญหาการบริหารงบประมาณยิ่งขยายมากขึ้นตามภารกิจ รวมถึงบุคลากรในสถานศึกษา ยังขาดความเข้าใจในภาระหน้าที่และบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการงบประมาณ ทั้งยังเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนในระเบียบกฎหมายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการและส่งผลให้การบริหารงบประมาณไม่เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับและเพื่อประโยชน์ในการวางแผนดำเนินงานของสถานศึกษา รวมทั้ง ปรับปรุง พัฒนา ให้การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนและองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผนงบประมาณ การคำนวณต้นทุนผลผลิต การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ และการตรวจสอบภายใน
3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2554 แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 69 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 122 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 18 คน รวมทั้งสิ้น 209 คน
4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 135 คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 55 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 79 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 12 คน และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์นี้ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) กรณีพบความแตกต่าง ได้เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LDS (Least Significance)

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต รองลงมา ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการวางแผนงบประมาณ และ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่มีเพศต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการวางแผนงบประมาณ และด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

3.1 ด้านการวางแผนงบประมาณ

3.1.1 การจัดทำแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเรื่องใหม่ของทุกส่วนราชการ ดังนั้น ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่หน่วยงานภายใน ตลอดจนมีการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 ควรมีการดำเนินงานเพื่อทบทวน ประเมินผลแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานระดับปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

3.2 ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต

3.2.1 ควรมีการอบรมการจัดทำต้นทุนกิจกรรม/ผลผลิต เพื่อให้มีความเข้าใจที่สอดคล้องกันทุกหน่วยงานภายในสถานศึกษาเพื่อให้ต้นทุนเกิดความเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรจัดทำเอกสารหรือจุลสารเผยแพร่เกี่ยวกับการจัดทำต้นทุนกิจกรรมเป็นระยะๆ

3.2.3 ควรมีบุคคลหรือหน่วยงานหลักภายในที่จะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดทำต้นทุนกิจกรรมได้โดยถูกต้องตามหลักการและเป็นไปในแนวทางเดียวกันทุกหน่วยงานภายในกรมฯ

3.3 ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง

3.3.1 ควรติดตามเอกสารที่เสนอไปยังหน่วยงานกลางของสถานศึกษาเป็นระยะ เพื่อความรวดเร็วในการไหลของเอกสารต่อไป

3.3.2 ตรวจสอบที่มาของครุภัณฑ์และงบประมาณ ว่ามาจากแหล่งไหน และใครเป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการจัดซื้อ หากงบประมาณไม่ได้อยู่ที่หน่วยงานที่ดำเนินการจัดซื้อควรรับดำเนินการขออนุมัติโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณให้รวดเร็ว เพื่อจะได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างสะดวกและเป็นไปตามระเบียบต่อไป

3.4 ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ

3.4.1 งบประมาณส่วนอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดสรรให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีการแจ้งและแบ่งปันส่วนให้ชัดเจนตั้งแต่ต้น กลางปีงบประมาณและควรวิเคราะห์งบประมาณโดยยึดถึงหลักความจำเป็นสำหรับการสนับสนุนงานการเรียนการสอนและลดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดซื้อล่าช้า

3.5 ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน

3.5.1 การสอบทานรายงานโดยผู้บริหารสูงสุดและระดับรอง พิจารณาจากการที่ผู้บริหารสูงสุดมุ่งเน้นการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร เช่น การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับผลงานในอดีตและเป้าหมายตามแผนงาน/ประมาณการ การเปรียบเทียบกับ เป็นต้น

3.5.2 ควรมีการสอบทานการกระทำที่ไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร

3.6 ด้านการบริหารสินทรัพย์

3.6.1 ควรมีแผนประกอบและเพิ่มความชัดเจนด้วยการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรจากสินทรัพย์ของสถานศึกษาโดยอาจตั้งหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ของสถานศึกษา เพื่อบริหารจัดการทรัพย์สินทั้งหมดและสรรหาบุคลากรมีอาชีพมาร่วมงานด้วย

3.6.2 ควรวิเคราะห์ว่าจาก 10 ปีที่แล้วมา สถานศึกษามีอะไรเพิ่มขึ้นและจะสามารถนำสิ่งที่เพิ่มขึ้นมาสร้างรายได้ให้กับสถานศึกษา

3.7 ด้านการตรวจสอบภายใน

3.7.1 กำหนดให้มีการแต่งตั้งหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในและผู้ตรวจสอบภายในที่มีทักษะทางวิชาชีพ และประสบการณ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

3.7.2 กำหนดความเป็นอิสระ และความรับผิดชอบของหน่วยตรวจสอบภายในที่มีต่อคณะกรรมการตรวจสอบและผู้บริหารระดับสูง โดยให้มีข้อกำหนดที่เหมาะสมเกี่ยวกับสายการบังคับบัญชา การรายงาน การประเมินความเพียงพอและเหมาะสมของทรัพยากรของหน่วยตรวจสอบภายใน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ซึ่งผลจากการวิจัยที่พบสามารถนำมาเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการอภิปรายผลตามสมมติฐานได้ดังนี้

1. สภาพสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ด้านการวางแผนงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าในการบริหารงบประมาณนั้นจะต้องบริหารตามกฎหมายระเบียบของทางราชการที่ได้กำหนดไว้ว่า จะต้องทำอะไรบ้างซึ่งมีกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างเป็นแบบแผนที่แน่นอนแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2545 : 9-10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การคำนวณต้นทุนผลผลิตในการเสนอของบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน หน่วยงานต้องหาค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนได้อย่างถูกต้อง และครอบคลุมทรัพยากรที่ใช้ในกระบวนการผลิตหรือการดำเนินการให้บริการ ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด คือ การปรับเปลี่ยนระบบบัญชีภาครัฐมาเป็นระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างหรือเรียกว่าระบบบัญชีตามเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย (Accrual Basis) คือ การบันทึกข้อมูลงบประมาณที่ได้รับ (รายรับ) และหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรม รวมทั้งค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ด้วย แต่ระบบบัญชีเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) นั้นเมื่อได้รับและเบิกจ่ายงบประมาณเท่าไรก็ลงบัญชีรับและเบิกจ่ายเต็มจำนวน โดยไม่คำนึงถึงว่ารายจ่ายนั้นใช้ไปเพื่อกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตที่กำหนดไว้หรือไม่ เช่น รายจ่ายนั้นเป็นรายจ่ายระยะยาวแต่นำมาลงบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่เบิกจ่ายเงินเพียงปีเดียว เมื่อนำข้อมูลค่าใช้จ่ายจากระบบบัญชีไปคำนวณต้นทุนในการดำเนินงานของปีนั้นตัวเลขค่าใช้จ่ายที่ได้จะไม่ใช้ต้นทุนที่แท้จริง การคำนวณต้นทุนผลผลิตเป็นกระบวนการวางแผนงบประมาณที่คำนึงถึงต้นทุนทรัพยากรซึ่งได้แก่ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในกระบวนการประกอบกิจกรรมเพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณลักษณะตามที่กำหนด ซึ่งมีทั้งต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดวางระบบในการคิดต้นทุนผลผลิตที่เหมาะสมและสามารถแสดงผลได้รวดเร็ว เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินงานและการติดตามตรวจสอบ นอกจากนั้นยังต้องมีระบบการบริหารต้นทุนที่จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สำหรับผลผลิตหลักของสถานศึกษานั้นต้องกำหนดให้ชัดเจนทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน ซึ่งจะเป็นข้อมูลนำไปสู่การคิด ค่าใช้จ่ายเพื่อการวางแผนงบประมาณ

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่มีเพศต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไม่ต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเพศที่แตกต่างกันแต่ต้องมีหลักการการวางแผนงบประมาณที่ต้องใช้หลักการเดียวกัน ดังนั้น การวางแผนงบประมาณจะต้องมีการกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเครื่องมือวัดความสำเร็จในการแปลงกลยุทธ์เป็นแผนงาน งาน/โครงการ และกิจกรรม มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนงาน งาน/โครงการ ที่วางไว้อย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์กลยุทธ์ของบุคลากรในสถานศึกษา มีการจัดทำกรอบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางมีสาระและองค์ประกอบที่ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองทิศทางการพัฒนาของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ แผนกลยุทธ์มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณให้แก่ฝ่ายหรือกลุ่มต่างๆ ภายในสถานศึกษาพิจารณาอย่างเป็นธรรมโดยยึดแผนกลยุทธ์เป็นหลัก และการมีส่วนร่วมของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดสรรงบประมาณ ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนงบประมาณมากที่สุด สถานศึกษาจะต้องมีความรอบคอบในการวางแผน แต่อุปสรรคของการวางแผนงบประมาณนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษาที่มีขนาดที่แตกต่างกันอาจทำให้การบริหารงบประมาณแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับดารา ชินชัย (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงบประมาณโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อผลการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธีการของ Scheffe' พบว่าสภาพการบริหารงบประมาณตามความคิดเห็นของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาแตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานการเงินโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ต่างกันมีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานไม่แตกต่างกัน การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตนั้นต้องมีการนำข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตและกิจกรรมมาคิดคำนวณค่าใช้จ่ายเพื่อการวางแผนงบประมาณ มีการจัดทำระบบฐานงบประมาณ และสารสนเทศครอบคลุมการคำนวณต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของนักเรียน มีการจำแนกต้นทุนรวมแต่ละกิจกรรมออกเป็นต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการคิดคำนวณต้นทุนผลผลิตและกำกับติดตามประเมินผลต้นทุน และต้องมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการคำนวณต้นทุนผลผลิต ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกัน ต้องมีการคำนวณต้นทุนผลผลิตของสถานศึกษาตามที่มีกฎระเบียบบังคับไว้เหมือนกัน จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับ กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน (2545 : 9-10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การคำนวณต้นทุนผลผลิตในการเสนอของบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน หน่วยงานต้องหาค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนได้อย่างถูกต้อง และครอบคลุมทรัพยากรที่ใช้ในกระบวนการผลิตหรือการดำเนินการให้บริการ ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด คือ การปรับเปลี่ยนระบบบัญชีภาครัฐมาเป็นระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างหรือเรียกว่าระบบบัญชีตามเกณฑ์พึงรับพึงจ่าย (Accrual Basis) คือ การบันทึกข้อมูลงบประมาณที่ได้รับ (รายรับ) และหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรม รวมทั้งค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ด้วย แต่ระบบบัญชีเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) นั้น เมื่อได้รับและเบิกจ่ายงบประมาณเท่าไรก็ลงบัญชีรับและเบิกจ่ายเต็มจำนวน

โดยไม่คำนึงว่ารายจ่ายนั้นใช้ไปเพื่อกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อให้เกิดผลผลิตที่กำหนดไว้หรือไม่ เช่น รายจ่ายนั้นเป็นรายจ่ายระยะยาวแต่นำมาลงบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่เบิกจ่ายเงินเพียงปีเดียว เมื่อนำข้อมูลค่าใช้จ่ายจากระบบบัญชีไปคำนวณต้นทุนในการดำเนินงานของปีนั้นตัวเลขค่าใช้จ่ายที่ได้จะไม่ใช้ต้นทุนที่แท้จริง การคำนวณต้นทุนผลผลิตเป็นกระบวนการวางแผนงบประมาณที่คำนึงถึงต้นทุนทรัพยากรซึ่งได้แก่ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในกระบวนการประกอบกิจกรรม เพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณลักษณะตามที่กำหนด ซึ่งมีทั้งต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดวางระบบในการคิดต้นทุนผลผลิตที่เหมาะสมและสามารถแสดงผลได้รวดเร็ว เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการดำเนินงานและการติดตามตรวจสอบ นอกจากนี้ยังต้องมีระบบการบริหารต้นทุนที่จะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สำหรับผลผลิตหลักของสถานศึกษานั้นต้องกำหนดให้ชัดเจนทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุน ซึ่งจะเป็ข้อมูลนำไปสู่การคิด ค่าใช้จ่ายเพื่อการวางแผนงบประมาณ

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกัน มีสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการวางแผนงบประมาณ และการจัดการระบบการจัดซื้อจัดจ้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ต้องมีการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการจัดการระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ในเรื่องของระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดซื้อจัดหาพัสดุของสถานศึกษามีความครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน มีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างโดยพิจารณาตามความจำเป็นในด้านปริมาณ คุณภาพ และราคาที่เหมาะสม ทันตามเวลาและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ มีการกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการควบคุมพัสดุ การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน บัญชีวัสดุรวมถึงการบริหารพัสดุคงคลัง มีการจัดทำโครงสร้างและมอบหมายงานในการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างของสถานศึกษาที่ชัดเจนและเหมาะสม มีการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพ มีการกำหนดรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินการที่รัดกุม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ และเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกันจึงทำให้การบริหารด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างมีสภาพมากหรือน้อยแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับ ธวัช เทียวเจริญ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ผลการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่และขนาดโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. โรงเรียนควรมีการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงบประมาณ เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานอย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน
2. โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการครูได้มีโอกาสเข้ารับการประชุมอบรมทางด้านงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ที่สถาบันอื่นหรือหน่วยงานอื่นจัดขึ้น เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานต่อไป

3. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ การคำนวณต้นทุนผลผลิตตลอดจนการนำเสนอรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนต่อผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับรู้ด้วย

4. โรงเรียนควรมีการจัดทำข้อมูล สารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละปีต่อไป

5. โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการนิเทศติดตามการใช้งบประมาณ ในแต่ละโครงการ เพื่อให้การใช้งบประมาณมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตและด้านการบริหารสินทรัพย์โดยเฉพาะ

2. ควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 สำเร็จลุล่วงได้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือในการให้ข้อมูล คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นและกำลังใจจากบุคคลหลายท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอน ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านแห่งสถาบันที่ได้ถ่ายทอดและสร้างความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่รักทุกคนของผู้วิจัย สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือที่มีให้มาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

งบประมาณ, สำนัก. การปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ. กรุงเทพฯ : สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542.

_____. คู่มือปฏิบัติเกี่ยวกับงบประมาณ สำหรับส่วนราชการ. กรุงเทพฯ : วิกตอรีเพาเวอร์พ้อยท์, 2545. ดารา ชินชัย. การบริหารงบประมาณของโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2549.

ธวัช เดียวเจริญ. ปัญหาการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

นโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนัก. แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ปีงบประมาณ 2553. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553.

